Manuel Rodríguez: l'Europa dels mercaders

Per a Manuel Rodríguez, que se'l convidi al darrer Congrés de l'AILC, a Tolosa, és un fet que no l'estranya gens. «M'estranyaria el contrari —explica—. Sempre he estat un defensor de la tradició. I quan dic tradició no li done un sentit de passat, sinó d'afirmació d'allò que perviu, que dóna sentit a un poble». Aquest home que considera que els «agermanaments no es poden quedar només en una firma protocolària» es troba ara immers en el desenvolupament de les potencialitats d'una ciutat en expansió creixent: Elx.

«Sempre he pensat —continua— que les relacions amb Europa han d'anar més enllà de les purament institucionals. Jo faig una aposta per l'Europa dels mercaders. Sovint s'oblida el potencial de comunicació i de relacions que impliquen els intercanvis comercials, i els efectes d'aquestes relacions sobre d'altres àmbits. En tot cas, abans que amb el funcionari, em quede amb el mercader. Elx passa ara per un bon moment econòmic. Està just a punt d'endegar l'aprofitament del seu potencial turístic: dotze quilòmetres de costa sense urbanitzar que es compten entre els més verges de tota la costa valenciana. La ciutat històrica i el palmerar del Camp d'Elx completaran el ventall d'aquest turisme, entre cultural i rural».

El disseny, la moda i la recuperació d'antigues activitats artesanes, o fins i tot la floricultura, competeixen ara amb la tradicional indústria del calcer. «Sempre s'ha dit —explica Manuel Rodríguez— que el calcer és una indústria pròpia de països subdesenvolupats. Però això no és veritat, i la prova la tenim en Itàlia. El que cal, en tot cas, és aplicar la qualitat i diversificar els mercats. En aquest sentit, Europa pot ser per a nosaltres un mercat tan bo com l'americà i tot el que siga intensificar relacions, com en el cas de Tolosa, és beneficiós».

La sortida a Europa, la mirada cap al nord —de moment, Tolosa és una porta— exigeix l'amiliorament de comunicacions. Tot i que Elx està ben comunicat —aeroport de l'Altet, port d'Alacant—, és necessari, a parer de

Manuel Rodríguez, intensificar els lligams amb València i Barcelona. Més vols aeris i una xarxa de ferrocarrils que sigui més fluïda i operativa. «També, és clar, mirem amb molt d'interès la possibilitat d'una autovia cap a Múrcia». La iniciativa il·licitana és en tot cas prou suggerent. Com explica el seu alcalde, «pense que les diferències entre cultures i regions no poden fer res més que estimular el mutu coneixement. I que el problema de la llengua és un problema de voluntat d'aprendre. Qui es vol entendre, s'entén. I tant Tolosa com Elx tenen molt a fer en recuperar la seua pròpia tradició». □

L'EIX, MÉS ENLLÀ DE L'ECONOMIA

Història i futur es troben a l'eix

La història ve de lluny i arriba, avui, molt més enllà dels contactes culturals i les coincidències lingüístiques. També l'economia i potser, algun dia, la política, hi tindran molt a dir.

F. S.

«Tortosa no crea recels en el País Valencià, on sí que hi ha un recel cap als barcelonins. Alhora, el País Valencià és vist amb bons ulls des de Lleida. És evident que l'eix occidental té unes tradicions i un rerefons històric que està encara per estudiar», afirma Josep Soler-Vicens, historiador i estudiós d'un text del segle XVI, els *Col·loquis de la Insigne ciutat de Tortosa,* de Cristòfor Despuig. La temptació de mirar enrere i justificar l'eix occidental en la història i els lligams culturals es fa inevitable. «Es tracta d'una relació que s'endinsa fins i tot en la llegenda històrica no comprovada, i que ha portat a pensar moltes voltes en Lleida com una mena de mare de València» apunta Arcadi García, professor d'història del dret al Col·legi Universitari de Castelló.

Per a Josep Soler-Vicens, no és gens casual que en el segle XVI, i en les mateixes zones, «es digui *llangost* i no llagosta, *junc* i no jonc, *servix* i no serveix. De l'Urgell fins a Guardamar es parla la mateixa llengua». Segons explica, «és justament un tortosí, el ma-

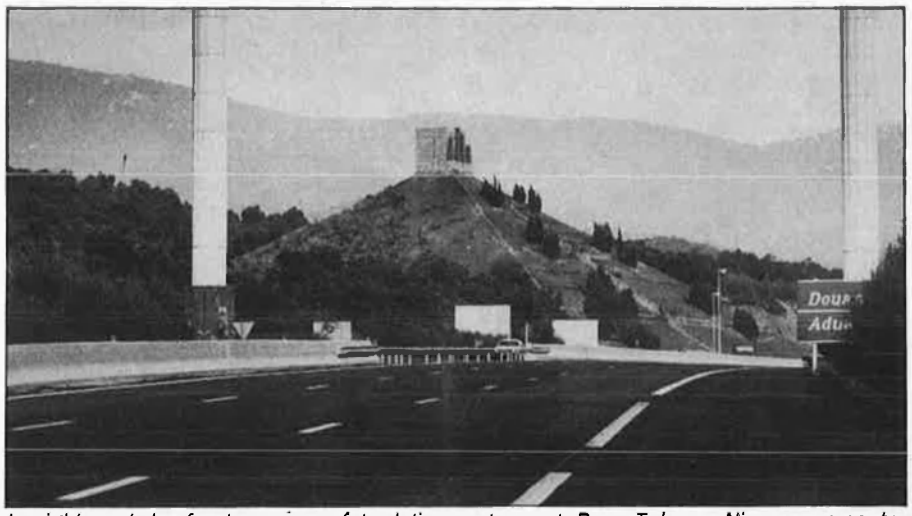

La rigidesa de les fronteres és un fet relativament recent. Per a Tolosa o Nimes representa un lapsus de només 200 o 300 anys.

teix Cristòfor Despuig, qui introduint en els *Col·loquis* un personatge valencià, fa defensa abrandadament de la unitat lingüística dels Països Catalans. Cosa que potser no hauria tingut tan clar un barceloní del segle XVI. Tampoc és casual que sigui un valencià de la mateixa època —Benvingut Oliver— el primer que parli de Països Catalans en estudiar els costums de la ciutat de

Eugeni Nadal.

Tortosa. No es pot negar que l'eix occidental és la forma més instintiva de mantenir vius els Països Catalans».

Per a Arcadi Garcia, la concurrència històrica no s'esgota en el tema de la llengua sinó que abraça, fins i tot, qüestions com el dret. «Les similituds en el tipus de dret utilitzat comprenen el Pla de Lleida, Tortosa i València. És un fenomen jurídic propi del segle XIII, que diu prou de la forma en què es van pensar i concebre aquestes terres. Fins i tot alguns pobles de la Plana es regien per les normes i els costums de Lleida, la llei de Sant Mateu. La vigència formal d'aquest dret —cartes de poblament— s'esgota en el mateix segle. Però és evident que, fora del dret escrit —més tradicional—, les similituds perviuen en el temps. Posem per cas el fet que les peses i mesures de la ciutat de València s'anessin a afinar a Lleida. O que el sistema de recs del Pla de Lleida sigui el mateix que el de la Plana de Castelló.

¿Fins a quin punt el dret penetra en els costums i en les maneres dels comerciants? Arcadi Garcia, que ha seguit. amb detall tota mena de documents mercantils, explica que contestar això és complicat. «Les relacions comercials entre Lleida i València funcionen fins el segle XVI. A partir d'ací, els país viu una forta sotragada, tothom es tanca a casa, es tracta d'un fenomen generalitzat. Amb Tortosa, per contra, les relacions seran fluïdes fins al segle XVIII. Ara bé, és evident que, de portes endins, cadascú s'organitza la vida com pot, prescindint si cal del dret escrit. I aquí sí que és evident que el dret natural, el dret romà, és comú al País Valencià i a Lleida. Més amunt del Pla, cap a la muntanya, es regeixen per un altre sistema, pervivència de costums més antics».

La gent d'Alcanar es mostra orgullosa d'afirmar que la major part dels planters de tarongers del País Valencià es compren allà. Potser per això no estranya a ningú que els canareus se sentin quasi valencians, més a prop de Vinaròs que de Tortosa. O que algun diccionari existent hagi inclòs Alcanar dins el País Valencià. Alhora, la influència tortosina sobre bona part del nord valencià és un fet històric encara recent que té la seva continuïtat en determinades institucions. És el cas del Bisbat de Tortosa que, fins el 1961, arribava fins Almenara i Ondara.

Avui, els contactes entre el nord del país i la Catalunya Occidental han deixat de ser memòria històrica per a esdevenir projecte. És el cas de Castelló, on la Comissió Cívica per la Senyera de Jaume I ha llançat una proposta d'agermanament amb Lleida. «Els arguments històrics i lingüístics ens semblen prou importants com per reclamar-ho —explica Antoni Royo, membre de la Comissió—. Els contactes mantinguts amb determinats sectors lleidatans fan preveure una resposta satisfactòria. Ara falta que l'ajuntament

Arcadi Garcia.

de Castelló s'hi avingui, ja que en un primer moment ens contestà que no podien agermanar-se amb una ciutat amb la qual ja mantenien relacions».

Per a Lluís Messeguer, professor de català al Col·legi Universitari de Castelló, l'agermanament es justifica més enllà de criteris històrics o lingüístics. «És evident que les relacions culturals entre Castelló i Lleida s'han mantingut fins no fa massa temps. Només cal recordar els lligams d'alguns poetes simbolistes lleidatans com Jaume Agelet amb intel·lectuals castellonencs, com Bernat Artola o Salvador Ninot, i això ens situa ja en el primer terç de segle, o fins i tot en la postguerra».

A Castelló la Comissió per la Senyera ha llançat una proposta d'agermanament amb Lleida.

hiStoria Social

Núm.1 Primavera-Verano 1988

DOSSIER

Anarquismo y Sindicalismo
Pere Gabriel. Eulalia Vega.
Julián Casanova

CONTROVERSIAS

La crisis política de la Historia Social
Elisabeth Fox
y Eugene Genovese

ESTUDIOS

X. Torres. J. Varela
y S. Juliá

1

SUMARIO

ESTUDIOS

Xavier Torres i Sans: ***Guerra privada y bandolerismo en la Cataluña del Barroco.***
Javier Varela: ***La muerte del héroe.***
Santos Juliá: ***De revolución popular a revolución obrera.***

DOSSIER: ANARQUISMO Y SINDICALISMO

Pere Gabriel: ***Historiografía reciente sobre el anarquismo y el sindicalismo en España, 1870-1923.***
Eulália Vega: ***Anarquismo y sindicalismo durante la Dictadura y la República.***
Julián Casanova: ***Guerra y revolución: La edad de oro del anarquismo español.***

CONTROVERSIAS

Elisabeth Fox y Eugene Genovese: ***La crisis política de la historia social. La lucha de clases como objeto y como sujeto.***

Redacción, Administración y Suscripción:
CENTRO DE LA UNED.
C/. Casa de la Misericordia, 34 - 46014-VALENCIA -

«Però el més important —continua Messeguer— és que el nord valencià i les terres de Lleida tenen un estatus econòmic semblant, basat en l'agricultura; que tant Lleida com Castelló mantenen relacions de secundarietat amb les respectives capitals, Barcelona i València. I que, en definitiva, l'acostament entre dues ciutats secundàries com les nostres implicaria una contestació a aquests sistemes centralitzats en grans ciutats. Però a aquestes terres, les del nord valencià i les de l'interior català —el que podríem anomenar el *país profund*—, aquesta és una de les vies per salvar-les de la marginació en què es troben. Des d'una perspectiva europea, no podem construir l'Europa de les Nacions a partir de les ciutats».

Amb un to semblant s'expressa el vice-president de la Diputació de Lleida, Eugeni Nadal. Això no obstant, per a ell, «les implicacions d'un tal projecte no són antagòniques per a les respectives capitals. Penso que el tema és un altre: que per una sèrie de raons històriques, el país va rebre la seva visió de conjunt, i que l'estandardització del que era català i del que no ho era va quedar en mans de Barcelona i Girona. I no per voluntat pròpia, sinó per necessitats d'autodefensa. El que en diríem la cultura oficial va deixar enfora algunes bosses, i aquí podem incloure des de les terres de Lleida fins al País Valencià. El que cal ara, i això seria interessant per a tots, és ampliar els conceptes de la catalanitat, de pluralitzar-ho. Ni Barcelona ni València han de renunciar a ser les capitals dels seus propis països».

No obstant, el que més sedueix Eugeni Nadal és imaginar aquest futur d'una Europa sense barreres i el que això podria suposar per a aquestes terres: «Fa la impressió que estem tornant a l'edat mitjana, és a dir, que al costat de les noves tecnologies es torna també a una mirada medieval sobre el territori, quan la realitat de cada país estava lligada al seu entorn natural i geogràfic, a un concepte més equilibrat del territori. I aquí penso que tant Tolosa com Lleida, València o Barcelona tornaran a recuperar el seu espai d'influència natural, haurien de recuperar-lo. De símptomes, n'hi ha: Barcelona és cada vegada més capital de Montpeller o de Nimes, Tolosa mira cap al sud. ¡Però és que ja havia estat així! La rigidesa de les fronteres és un fet relativament recent, i ben mirat, per a aquestes ciutats, això representa només un lapsus de 200 o 300 anys». □